

ΕΝΩΣΕΩΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΩΝ
& ΨΥΧΟΛΟΓΩΝ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ
&
ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΤΟΜΟΣ Β΄
1965 - 1966

ΕΚΔΟΤΗΣ
ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑΣ

Ε.Υ.Δ. ΠΕ.Κ. Τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΙΤΣΙΟΣ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΘΕΡΑΠΤΣΙΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Β' ΤΟΜΟΥ

Ἰανουάριος 1965-Δεκέμβριος 1966

Τεύχη 11 - 20

*Ἐπιστημονικὸν ὄργανον τοῦ Συλλόγου Παιδαγωγῶν - Ψυχολόγων
Πτυχιούχων Πανεπιστημίων Ἐξωτερικοῦ*

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑΣ ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

I. ΔΡΟΡΑ (Ληομονημένες σελίδες)

Μανόλη Τριανταφυλλίδη: Ἡ θέση τοῦ ἔθνους μας στὴν ὀρθογραφία τῆς γλώσσας του. Οἱ ἀγιάτρευτες δυσκολίες τοῦ σημερινοῦ τονισμοῦ	Σελ. 249
» » (ἐπιμέλεια Θ. Γέρου)	
» » Πρὶν καὶ ἡ διγλωσσία γεννᾷ πολλαπλές καὶ βαθιές βλάβες στὸ ἔθνος μας.	» 293
» » (ἐπιμέλεια Θ. Γέρου)	
Ἐπόμνημα Ἐκπαιδευτικοῦ Ὀμίλου. Μάιος 1912	» 325
» » (ἐπιμέλεια Θ. Γέρου)	
Μανόλη Τριανταφυλλίδη: Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ βιβλίον: Ἡ γλώσσα μας στὰ σχολεῖα τῆς Μακεδονίας. Τεύχος 14	» 1
» » (ἐπιμέλεια Θ. Γέρου)	

II. ΜΕΛΕΤΕΣ

ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

Ἐλευθερίου Ἀθανασίου: Τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικὰ τοῦ παιδικοῦ συναισθήματος.	» 592
Δεωνίδα Βελιαρούτη: Ἡ μελέτη τοῦ περιβάλλοντος.	» 523,590
Ἀριστείδου Βουγιούκα: Τὰ Δημοτικά μας τραγούδια	» 507
Θεοφράστου Γέρου: Θεωρία τῆς Γλώσσας	» 483
Σπύρου Κεχρη: Τὸ φιλοσοφικὸ ζήτημα ἀντίρροπο τῆς πνευματικῆς κρίσης τῆς ἐποχῆς μας	» 497
Ἀντωνίου Κρέτση: Ἐποπτεία καὶ ἔγνοια	» 26
Γ. Κυριαζοπούλου: Δύναται νὰ αὐξηθῆ ἡ εὐφυΐα	» 611
Κων. Λυκομήτρου: Ἡ ἐκπαίδευση καὶ ἡ ἐποχὴ μας	» 346
Leon Jeunehomme : Ἡ πρόδος τῆς Ψυχολογίας καὶ τὸ ἔργον τοῦ J. Piaget (Μεταφρ. Α. Κρέτση)	» 304,366
John Macmurray: Ἀνθρωπιστικὴ Ἀγωγή (Μετ. Ε. Κασιόλα)	» 267
Γ. Μαραγκοδάκη: Ἡ θεωρία τοῦ Skinner γιὰ τὴ μάθηση	» 514
Δημ. Παλυβοῦ: Οἱ ἀριστερόχειρες	» 25
Γ. Παπακωστούλα: Τὰ συνειδησιακὰ βιώματα τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων	» 296,328
Ἀθανασίου Πόπορη: Τὸ περιβάλλον μέσα στὸ ὁποῖον ἀναπτύσσεται τὸ σύγχρονο παιδί	» 451,503
Γρ. Τριανταφύλλου: Μηχανισμοὶ ἄμυνας ἢ προσαρμογῆς	» 277
Γεωργίου Τσαμπῆ: Τὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια τῆς Σκωτίας. Προτάσεις γιὰ τὴν καλύτερη ὀργάνωση τῶν Παιδαγωγικῶν μας Ἀκαδημιῶν	» 547,625
Ι. Χαλαμποπούλου: Παιδεία καὶ Τεχνικὸς Πολιτισμὸς	» 1

III. ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ - ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΣΜΟΙ

'Ελευθερίου 'Αθανασίου:	Γλώσσα και σχολικό πρόγραμμα	Σελ. 18
»	»	»
»	'Η φυσική, πνευματική και κοινωνική εξέλιξη του παιδιού της σχολικής ηλικίας και η ανάγνωση	» 311
Θεοφράστου Γέρον:	Τὰ λάθη τονισμού και ἡ ποσοστιαία σχέση τους μετὰ τὸ σύνολο τῶν ὀρθογραφικῶν λαθῶν	» 253
'Εμμ. 'Εμμανουηλίδου:	'Ο ἐπαινος, ἡ ἐπιπληξή και ἡ ἀδιαφορία ὡς κίνητρα εἰς τὴν σχολ. ἐργασίαν	» 352
Εὐθ. Θεοδωροπούλου:	'Η τεχνολογία εἰς τὸ σχολεῖον	» 282
Κων. Κίτσου:	Οἱ δυσκολίες τῶν μαθητῶν στὴ λύση ἀριθμητικῶν προβλημάτων	» 3,10
Χριστ. Παπαδοπούλου:	Αἰσθητικὴ 'Αγωγή	» 29
Σπύρου Πολίτη:	Μερικὰ προβλήματα τοῦ σχολείου	» 500
'Αγγέλου Σαφαρίκα:	Τὰ Σχολικὰ προγράμματα	» 334
'Ελ. Σταματάκη:	Κατ' οἶκον ἐργασία τοῦ παιδιοῦ	» 480,41
»	Οἱ οἰκογενειακὲς καταστάσεις ἐπηρεάζουν τὴ σχολικὴ ζωὴ τοῦ σπιτιοῦ	» 323

IV. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Χάρη Σεκελλαρίου:	Προβλήματα τῆς Παιδικῆς Λογοτεχνίας . .	» 461
-------------------	---	-------

V. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ - ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

'Αντωνίου Μπενέκου:	'Η μείωση τοῦ ὅριου ἡλικίας στὴν πρώτη Δημοτικοῦ (Ραδ. ὁμιλία)	» 539
Samuel Roller :	'Η ἔνωση τῶν δυνάμεών μας (Μεταφ. Α.Σ.) . .	» 59
Γρ. Τριανταφύλλου:	'Επιστημονικὸ Συνέδριο	» 290
»	»	»
»	'Η 'Επιμόρφωση ἐνηλίκων, συνέχεια και συμπλήρωση τῆς σχολ. ἐκπαιδύσεως	» 520
»	»	»
»	'Εκθεση α) πάνω στὴν σύσκεψη Ο.Ο.Σ.Α. ποὺ ἔγινε στὸ Παρίσι β) Πάνω στὶς ἐπισκέψεις σχολείων κ.λ.π. στὴν 'Αγγλία	» 31

VI. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑ - ΑΠΟΔΕΛΤΙΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Σπ. Κοκκίνη:	Βάσεις ὀργανώσεως σχολ. βιβλιοθηκῶν	» 543,597
Π.Ι. Σχοινᾶ:	Μέθοδος ἐπιμελοῦς μελάτης ἐπιστημονικοῦ βιβλίου και ἀποδελτιώσεως	» 285
'Αντ. Λαμπρινίδη:	«Πυγολαμπίδες» 'Αρχαδίου Πηγαίου	» 506

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ

ΕΤΟΣ Δ' — ΤΕΥΧΟΣ 20 — ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1966

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΥΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΔΥΝΑΤΑΙ ΝΑ ΑΥΞΗΘΗ Η ΕΥΦΥΪΑ ;

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Β. ΚΥΡΙΑΖΟΠΟΥΛΟΥ

Υποδιευθυντοῦ Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας

Προτιμήσαμε τὸ θέμα μας νὰ στηριχθῆ ἐπὶ ἐπιστημονικῆς παρὰ ἐπὶ μεταφυσικῆς βάσεως καὶ ν' ἀναφέρεται στὸ πνεῦμα καὶ τὴν εὐφυΐα τοῦ ἀνθρώπου, γιατί εἶναι ἓνα θέμα ποῦ ἔχει τόσο λίγο μελετηθῆ σὲ σύγκρισι μὲ θέματα ποῦ ἀναφέρονται στὴν ἠθική, στὴ Θρησκεία, στὴν ψυχὴ, στὴ σωτηρία τοῦ κόσμου καὶ γενικώτερα στὰ μεταφυσικά προβλήματα.

Καὶ πράγματι, κήρυκες, θεολόγοι, φιλόσοφοι, κοινωνιολόγοι, κάθε κατηγορίας ἠθικολόγοι καὶ ρήτορες, ὅλοι μιλοῦν — καὶ πολὺ σωστά — γιὰ τὴν ἠθικὴ τελείωσι τοῦ ἀνθρώπου καὶ τονίζουσι τὴν ἀπόστασι ποῦ βρίσκεται μεταξὺ ἐπιστήμης καὶ ἀνθρωπισμοῦ, μεταξὺ τεχνικῆς προόδου καὶ ἠθικῆς καλλιέργειας .

Ἡ ἐπιστήμη, λένε, προχωρεῖ ἀλματικά, ἐνῶ ὁ ἀνθρώπος δὲ γίνεται περισσότερο ἀνθρώπος.

Διαπιστώνουσι μάλιστα τὴν αὐξάνουσα ἠθικὴ κατάπτωσι καὶ τὴν ἀνάγκη νὰ στραφῆ ὁ ἀνθρώπος πρὸς τὸν ἑαυτὸ του, ν' ἀφουγκραστῆ μὲ συμπάθεια τοὺς χτύπους τοῦ πονεμένου ἀδελφοῦ του.

Καὶ θὰ πρέπει νὰ συμφωνήσωμε ὅτι αὐτὸ τὸ ἀδιάκοπο σφυροκόπημα εἶναι μία ἀδυσώπητη ἀλλὰ καὶ ἀναγκαία ὑπόμνησις τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου νὰ ὑψωθῆ τὸ ἠθικὸ του ἐπίπεδο στὸ ὕψος τοῦ τεχνολογικοῦ γιὰ νὰ ἐξισορροπήσῃ τὴν ἀπόστασι καὶ νὰ γεφυρώσῃ τὸ χάσμα. Ἡ διαπίστωσις τῆς ἠθικῆς πτώσεως μπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ στὴν αὐτογνωσία. Ὁ δὲ ἄριστος τρόπος γιὰ νὰ ὑψωθοῦμε πάνω ἀπὸ τὴ μολυσμένη ἀτμόσφαιρα στὴν ὁποία ζοῦμε καὶ ἀναπνέομε, εἶναι νὰ γίνωμε ἐνήμεροι τῶν κινδύνων ποῦ διατρέχομε.

Ἐὰν ἐπιθυμοῦμε αὐτοβελτίωσι, πρέπει ν' ἀκοῦμε τὴν ἀλήθεια ὅσο ὀδυνηρὴ κα' ἂν εἶναι.

Ἄς βλέπομε καὶ τὴ θετικὴ πλευρὰ

Ἄλλὰ ὅσο ὀρθὸ καὶ χρήσιμο εἶναι νὰ λέγεται ἡ πικρὴ ἀλήθεια, τόσο εἶναι λανθασμένο κι' ἐπικίνδυνο ὅταν παρέχεται ἐσφαλμένη καὶ παραπλανητικὴ εἰκόνα τῆς πραγματικότητος.

Ὁ ἀντίχτυπος τῶν γεγονότων ποὺ ὑπερβάλλονται καὶ ἀναστρέφονται χωρὶς, βέβαια κακὴ πρόθεσι, παρὰ μόνο ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐντυπωσιάσουν γιὰ νὰ χτυπήσουν σφοδρότερα τὸ κακό, φέρνει ἀντίθετο ἀπὸ τὸ ἐπιδιωκόμενο ἀποτέλεσμα. Κι' αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ λάθος ποὺ ὄρισμένοι ἠθικολόγοι, παρασυρόμενοι ἀπὸ τὰ συναισθήματα τῆς στιγμῆς, ἀφήνουν νὰ σχηματισθῇ πρῶτα - πρῶτα ἡ ἐσφαλμένη ἐντύπωση, ὅτι ἡ εὐφυΐα τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ ἀνέπτυξε τὴν τεχνικὴ πρόοδο, ὁδηγεῖ στὴν καταστροφὴ. Μᾶς ἐπαναλαμβάνουν κατὰ κόρον ὅτι ἡ κοινωνία μας μὲ τὴν κατάρτα τῆς τεχνικῆς προόδου βαδίζει κατὰ γκρεμοῦ, στὴν ἄβυσσο, στὸ χάος μὲ γεωμετρικὰ ἐπιταχυνομένη μάλιστα ταχύτητα, ποὺ καμμιά ἀνθρωπίνη δύναμις δὲν ἔμπορεῖ ν' ἀποτρέψῃ.

Μᾶς λένε ἐν συνεχείᾳ, ὅτι ποτὲ ἡ ἀνθρωπότητα στὴ μακραίωνα ἱστορία τῆς δὲ βρέθηκε σὲ τέτοιο ἐπίπεδο ἠθικῆς καταπτώσεως καὶ ἐξευτελισμοῦ τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας, ὅσο σήμερα. Ὅτι ποτὲ ἡ ἀνθρωπότητα στὸ παρελθὸν δὲν ἔδειξε τέτοια περιφρόνησι στὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα καὶ στὶς ἠθικὰς ἀξίες.

Ἡ ἡχὴ τέτοιων φοβερῶν καὶ ἀπαισιοδόξων μηνυμάτων δὲν ὁδηγεῖ σὲ ἐλπιδοφόρους δραματισμούς, ἀποθαρρύνει τὶς ὑγιεῖς καὶ ἀμόλυντες ἠθικὰς δυνάμεις νὰ συνεχίσουν τὴν πάλην κατὰ τοῦ κακοῦ ὡς τὸ νικηφόρο τέρμα καὶ κλονίζει ὀλότελα τὴν ἀγωνιστικὴν τους διάθεσιν. Ὁ καθένας μας πιστεύει, πιά, ὅτι ἐφ' ὅσον τὸ ρεῦμα τοῦ αἵωνα μας, ποὺ ὁδηγεῖ στὴν ἄβυσσο, εἶναι τόσο ὀρμητικόν, θὰ ἦταν μάταιος κάθε ἀγῶνας γιὰ νὰ μετατραπῇ τὸ πεπρωμένο. Παραλύει ἔτσι κάθε ἀγωνιστικὴ προσπάθεια αὐτοβελτιώσεως καὶ ἀναμένεται μοιρολατρικὰ ἡ καταστροφὴ.

Οἱ ἠθικολόγοι μας λοιπὸν καλὸ εἶναι νὰ μὴ φέρνουν τέτοια ἀποθάρρυνσι στὸν κόσμον καὶ εἶναι ἀναγκαῖον νὰ μὴ διαστρέφεται ἡ ἀλήθεια, γιὰ τὴν πυρινικὴν ἐποχὴν μας, πράγματι, δὲ συγκρίνεται μὲ τὶς πρωτόγονες χωρὶς τεχνικὴν κοινωνίας, ποὺ νοσταλγικὰ ἐπικαλοῦνται ὄρισμένοι αὐτόκλητοι σωτῆρες μας. Τὶς κοινωνίας ποὺ εἶχαν γιὰ χαρακτηριστικὸν τὶς βρώμικες πολιτεῖες, τὶς πνιγμένες στὸ σκοτάδι, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξαθλίωσιν καὶ τὴν πενίαν μὲ συνέπειαν τὴν ἀρπαγὴν καὶ τὸ ἔγκλημα. Τὶς κοινωνίας μὲ τὴν κτηνώδη ἐξαντλητικὴν ἐργασίαν, ἀπ' τὴν ὁποία δὲν ἐξαιροῦνταν οὔτε τὰ παιδιά. Τὶς κοινωνίας ποὺ ἀνάγκαζαν τὸν ἀνθρώπον μὲ τὸ αἰματοβαμμένον μαστίγιον νὰ δουλεύῃ ἀδιάκοπα καὶ τὸν ἄφηναν στερημένον καὶ ἀχόρταγον μπρὸς στὶς ἀνικανοποίητες βιοτικὰς ἀνάγκας. Τὶς κοινωνίας μὲ τὴν τεράστια παιδικὴ θνησιμότητα καὶ τὸν ἀποδεκατισμὸν τοῦ πληθυσμοῦ ἀπὸ νοσήματα καὶ ἀρρώστιες ἀγιάτρευτες, τὶς κοινωνίας ποὺ βύθιζαν τὸν ἀνθρώπον στὴ λάσπη τῶν προλήψεων καὶ δυσειδαιμονιών καὶ στὸ ἔρεβος τῆς παχυλῆς ἄγνοιας καὶ ἀγραμματοσύνης, τὶς κοινωνίας ποὺ ἄφηναν τὸν ἀνθρώπον ἀκάλυπτον καὶ ἔντρομον ἐμπρὸς στὸν κεραυνόν, στὴ θύελλα καὶ σὲ ἄλλα ἰνυπότακτα στοιχεῖα τῆς φύσεως· τὶς κοινωνίας, ποὺ εἶχαν νομιμοποιήσει τὴν δουλείαν· καὶ τὸ αἰσχρὸν δουλεμπόριον ἐξευτέλιζε ἐλεύθερους καὶ δουλωμένους· τὶς κοινωνίας ποὺ εἶχαν γιὰ κύριον χαρακτηριστικόν τὸν ἐξανδραποδισμὸν καὶ εὐνοχισμὸν ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων.

Σήμερα ἀλλάξαν οἱ καιροί. Ἡ κοινωνία μας χάρις στὴ Χριστιανικὴν ἰδέαν, ὅλο καὶ γίνεται ἀνθρωπινώτερη. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος χάρις στὴν εὐφυΐαν τοῦ ἀνθρώπου ἐδημιουργήθη ἡ τεχνικὴ πρόοδος, ποὺ πάει νὰ ξεπεράσῃ τὸ στάδιον τῶν βιοτικῶν ἀναγκῶν καὶ δὲ μένει παρὰ ἡ κοινωνία μας ν' ἀποβῇ πνευματικώτερη, κοινωνικώτερη, πραγματικὰ Χριστιανικὴ. Χάρις στὴν εὐφυΐαν τοῦ ἀνθρώπου ἐδημιουργήθη

δτι ἄξιο ὑπάρχει στὸ ἐνεργητικὸ τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος: Κατεκτήθη ἡ θάλασσα, ἡ στεριά, ὁ ἀέρας, τὸ διάστημα.

Τὸ ἀνήσυχο πνεῦμα τῶν μελλοντικῶν γενεῶν θὰ ἐπιτύχη ἀνώτερες κατακτήσεις καὶ θαυμασιώτερες δημιουργίες πρὸς δόξαν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ τὸ πνεῦμα εἶναι θεϊκὴ ζωποῦς πνοή.

Ἡ πνευματικὴ καθυστέρησις δὲν ὑψώνει ἠθικᾶ

Ἀφήνεται, ἔπειτα, ἀπὸ τοὺς ἴδιους Σωτῆρες τῆς Οἰκουμένης, νὰ δημιουργηθῇ ἡ σφαλερὴ ἐντύπωσις, ὅτι ἡ καλλιέργεια τοῦ πνεύματος ἔρχεται σὲ ἀντίθεσι μὲ τὴν καλλιέργεια τῆς ψυχῆς. Ὅτι ἡ εὐφυΐα βρίσκεται ἀντιμέτωπη μὲ τὴν ἠθικὴ τελειότητα. Κι' ἀκόμη πρὸ πέρα γίνεται ὁ ὑπαινιγμός, ὅτι θᾶπρεπε νὰ σταματήσῃ ἡ καλλιέργεια τοῦ πνεύματος, πού ὁδηγεῖ στὴν τεχνικὴ πρόοδο γιὰ νὰ ἐξισορροπηθῇ μὲ τὸ ἠθικὸ στάνταρ. Εἶναι ὅμως φανερό, ὅτι ἓνα ἠλίθιο ἄτομο δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ὁδηγηθῇ σὲ ἀνώτερο ἠθικὸ ἐπίπεδο καὶ ἓνας λαὸς πνευματικᾶ ἀκαλλιέργητος δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ἐξανθρωπισθῇ.

Ἄλλὰ κι' ἂν ἐρωτηθῇ καθένας ἀπὸ μᾶς πῶς θὰ ἤθελε τὸ παιδί του, ἠθικὸ ἢ εὐφυές, δὲ θὰ ξέφευγε τὴν ἀπάντησι τῆς καμήλας πού μεταξὺ ἀνηφόρου καὶ κατηφόρου προτιμᾷ τὸν ἴσιο δρόμο. Θ' ἀπαντοῦσε «καὶ τὰ δύο». Ἡθικώτατο ἀλλὰ καὶ εὐφυέστατο. Κανεὶς δὲ θὰ ἦταν εὐτυχισμένος ἂν εἶχε παιδί πνευματικῶς ἀνάπηρο, ὅσο κι' ἂν ἦταν ἠθικόν. Οἱ ψυχολόγοι, οἱ γιατροὶ καὶ οἱ παιδαγωγοί, ἐν τούτοις, γνωρίζουν πολὺ καλά, ὅτι τὰ πνευματικῶς ἀνάπηρα παιδιά ἔχουν, κατὰ κανόνα, καὶ χαμηλὸ ἠθικὸ ἐπίπεδο.

Κι' ἐνῶ ἔχουν τόσα πολλὰ λεχθῆ κι' ἔχουν γραφτῆ — καὶ πολὺ σωστὰ — γιὰ τὴ διαμόρφωσι ἠθικοῦ χαρακτήρα καὶ ἠθικῆς προσωπικότητος, ὅμως ἔχουν τόσα λίγα λεχθῆ γιὰ τὴ διαμόρφωσι εὐφυῶν ἀτόμων καὶ πρὸ παντὸς γιὰ τὰ μέτρα πού πρέπει νὰ παίρνωται συνειδητὰ γιὰ τὴν αὔξησι τῆς νοημοσύνης τῶν ἀτόμων καὶ τῶν λαῶν.

Τὸ θέμα μας εἶναι βέβαια ζωτικῶς ἐνδιαφέροντος γιὰ τὸν καθένα, γιὰτὶ ποιὸς δὲ θὰ ἤθελε νὰ εἶναι κι' αὐτὸς καὶ τὰ παιδιά του εὐφυέστερος ἀπ' ὅτι εἶναι; Εἶναι ἀσφαλῶς καὶ γενικοῦ ἐνδιαφέροντος γιὰτὶ ἀφορᾷ τὴν εὐφυΐα, ὄχι μόνον τῶν ἀνηλίκων ἀλλὰ καὶ τῶν ἐνηλίκων καὶ συνεπῶς τὴν εὐφυΐα τοῦ λαοῦ μας.

Τὸ γόητρο, ἄλλως τε, τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ἀπαιτεῖ λαὸ βελτιωμένο γιὰ νὰ ἐπιτύχη ἀνώτερη δημιουργία σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς τοῦ πολιτισμοῦ, γιὰ ν' ἀναπτύξη τὴν τεχνικὴν του, νὰ βελτιώσῃ τὰ οἰκονομικά του, νὰ ἀποβάλῃ τὴν ἀθλιότητα καὶ τὴ μιζέρια, ν' ἀποβῇ ἀξιοσέβαστο.

Ἄν λοιπὸν ὑπῆρχε κάποια συνταγὴ γιὰ τὴν αὔξησι τῆς εὐφυΐας τῶν ἀνθρώπων, δὲ θὰ γινόταν πανηγυρικᾶ ἀποδεκτῆ; Ἐγὼ τουλάχιστον πιστεύω, πῶς ἂν ὑπῆρχε κανένα μαγικὸ χάπι, πού νὰ μεταμορφώσῃ τὸν ἀνόητο σὲ μεγαλοφυΐα, κανεὶς δὲν θὰ ἀπέφευγε τὸν πειρασμό· θὰ τὸ ἐπαιρναν ἀκόμη καὶ οἱ μεγαλοφυεῖς γιὰ νὰ γίνουν μεγαλοφυέστεροι, ἔστω κι' ἂν γι' αὐτοὺς ἀπαγορευόταν. Πάντα καὶ θὰ παρουσιαζόταν κάποια Εὔα γιὰ παρακίνησι. Ἄλλὰ τὸ χάπι τῆς μεγαλοφυΐας, φαίνεται νὰ εἶναι περισσότερο ἀπρόσιτο ἀπ' ὅτι εἶναι ὁ Ἄρης καὶ ἡ Ἀφροδίτη.

Τί εἶναι εὐφυΐα

Λέγοντας «εὐφυΐα» ἐννοοῦμε τὸν μέσον ὁρο τῶν ἱκανοτήτων τοῦ ἀτόμου, πού τὸ βοηθοῦν στὴ λύσι νέων προβλημάτων, ἐννοοῦμε δηλαδὴ τὴν ἀντιληπτικὴ καὶ κριτικὴ του ἱκανότητα καὶ τὴν δημιουργικὴν του σκέψιν, πού συμβάλλουν στὴν εὐχερῆ ἀντιμετώπισι τῶν δυσχερειῶν καὶ στὴ λύσι τῶν προβλημάτων τῆς καθημερινῆς ζωῆς.